

LLENGUA

L'OBSERVATORI

ECONÒMIC, SOCIAL I MEDIAMBIENTAL DE LA GARROTXA

2015

Resum executiu

1. Valoració dels indicadors poblacionals

Les dades de població ens indiquen que continua existint un decalatge entre coneixement i ús del català. Tot i que hi ha tres índexs molt alts en el coneixement de la llengua catalana (*l'entén, el sap parlar i el sap llegir*) aquests percentatges no casen bé amb els resultats de l'enquesta d'usos, de tal manera que el 96%, el 84% i el 85% dels paràmetres anteriors no s'adiuen amb el 36,3% de població que afirma que té el català com a llengua habitual, la qual cosa confirma que molta més gent sap parlar el català però això no ha fet augmentar el nombre real de parlants d'aquesta llengua.

2. Valoració dels indicadors de diversitat lingüística

Olot ha passat a ser, com la resta de territoris de Catalunya, una ciutat amb moltes llengües, algunes de les quals amb un nombre de parlants molt alt. La diversitat lingüística és, encara, un tema poc treballat i amb poca visualització al carrer, més enllà d'escoltar parles diverses caminant pels carrers de la ciutat.

La població s'ha assentat en barris diversos d'Olot i això ha evitat zones guetitzades com pot passar en altres llocs de Catalunya. Tot i això, en algunes parts de la ciutat s'observa una presència important de parlants d'altres llengües, la qual cosa s'ha de tenir en compte a l'hora d'elaborar polítiques futures.

3. Valoració dels indicadors de llengua i empresa

El multilingüisme està essent percebut com una necessitat sobrevinguda (les empreses s'adonen que perden diners per no saber idiomes) més que no pas una estratègia empresarial. Però en un futur immediat les empreses hauran de començar a distingir de forma molt clara els usos funcionals interns a l'empresa dels usos externs (on caldrà adaptar-se al client).

Aquest procés, paral·lel a la lògica de la globalització *versus* localització, exigirà una adaptació no només als mercats, sinó també a les necessitats locals de cada territori. Per a les empreses catalanes, per tant, l'ús del català com a llengua de negoci i de millora de la competitivitat ha de ser presa en consideració. Així mateix, les empreses que han adoptat criteris de responsabilitat social hauran de fer atenció a la llengua del territori i la diversitat cultural.

Són reptes importants que demanaran a totes les empreses un canvi de discurs a l'hora de plantejar-se la gestió lingüística com una estratègia de negoci en un entorn multilingüe però, alhora, connectat a un territori. El multilingüisme i la llengua pròpia són, doncs, elements inseparables de les noves estratègies que s'estan començant a dissenyar en les empreses i corporacions catalanes més innovadores i responsables.

4. Valoració dels indicadors d'aprenentatge del català

Si partim de les dades del 2014, 289 persones van estudiar un nivell bàsic de català al Servei de Català d'Olot-la Garrotxa. Si comparem aquesta xifra amb les 1.890 persones que, segons les dades de coneixement del català de la Generalitat de Catalunya, viuen a Olot i no entenen aquesta llengua, observem que només un 15% dels potencials alumnes s'apunta a classes de català.

És un percentatge petit que ens fa concloure que, encara avui, és possible viure a la Garrotxa sense entendre el català, i que la necessitat és petita atesos els percentatges analitzats.

Aquesta necessitat no es veu afavorida pel canvi idiomàtic –sovint inconscient i innecessari en la majoria de casos- dels mateixos catalanoparlants en adreçar-se a una persona estrangera. Tot i que el Voluntariat per la llengua està treballant per aconseguir un teixit social més cohesionat usant el català com a llengua comuna, la tendència general de les persones estrangeres és incorporar-se primer a la llengua més gran (el castellà), situació a la qual hem d'afegir el volum de persones d'Amèrica Central i del Sud que ja tenen el castellà com a primera llengua i que no es veuen impel·lides a aprendre el català.

Segons han analitzat els experts, el període d'integració dura entre un i cinc anys, temps durant el qual la persona decideix aprendre la llengua del territori. A partir dels cinc anys, com més temps passa, menys necessitat se sent per estudiar aquesta llengua. És per això que cal incentivar l'estudi del català en aquest primer període si es vol aconseguir un bon resultat d'aprenentatge. I caldria que l'àmbit laboral fos un dels entorns que més afavorís l'aprenentatge del català com a llengua de relació laboral, però també com a estratègia de millora en les comunicacions orals i escrites que s'estableixen en el territori.

INFORME

Índex de continguts

- 1- Introducció
- 2- Població i llengua
- 3- Olot: diversitat lingüística
- 4- Llengua i empresa
- 5- Ensenyament del català
- 6- Annexos

1-INTRODUCCIÓ

La inclusió de dades referides a la llengua catalana en estudis i anàlisis és importantíssima perquè no només permet fer un retrat social més precís, sinó que té lectures igual d'interessants en el món econòmic.

Els índexs d'usos del català s'utilitzen sovint com a elements que valoren la normalitat lingüística de la societat catalana, però també s'han fet servir políticament i han esdevingut temes de discussió en molts àmbits. Això es deu al fet que el català és un factor identitari molt potent; ara bé, cada vegada més, la llengua està essent valorada també com un element de qualitat, un valor afegit i una oportunitat de negoci.

És per això que la inclusió en aquest Observatori de dades de llengua serà útil tant per a projectes socials com econòmics de la Garrotxa del futur.

2- POBLACIÓ I LLENGUA

2.1 Dades d'Olot i la Garrotxa

Partint de les dades de l'IDESCAT, i analitzant els quatre paràmetres: *L'entén/ El sap parlar/ El sap llegir/ El sap escriure/No l'entén*, observem que el coneixement del català és sensiblement més alt a la Garrotxa, si ho comparem amb la resta de Catalunya:

	GARROTXA	RESTA DE CATALUNYA
L'entén	96%	94,8%
El sap parlar	84%	80,4%
El sap llegir	84,9%	82,4%
El sap escriure	64,6%	60,4%
No l'entén	3,6%	4,8%

I si comparem la capital de la Garrotxa amb la capital d'Osona, comarca veïna de característiques similars, veiem que les dades són molt iguals:

	OLOT	VIC
L'entén	94%	93%
El sap parlar	79%	77%
El sap llegir	81%	80%
El sap escriure	61%	65%
No l'entén	5%	6%

Pel que fa als municipis de la Garrotxa, analitzant només l'ítem 'El sap escriure', observem que la població dels pobles de la comarca sap escriure el català en índexs que van del 60% -el més

baix- al 80% -el més alt. Aquests números es poden relacionar amb l'índex d'envelliment: com més gent gran viu al municipi, menys coneixement escrit de la llengua; mentre que aquesta xifra puja en llocs on viu més gent jove. (Vegeu Annex 1 amb els tants per cent desglossats per cada municipi.)

2.2 Saber català *versus* usar català. Altres dades per considerar

Aquestes dades tan positives contrasten amb els resultats de l'enquesta d'usos lingüístics que la Direcció General de Política Lingüística acaba de publicar. Són dades del 2013 de tot Catalunya i recullen el tant per cent de població que diu que té el català com a llengua inicial (o primera, és a dir, aquella que s'ha après a casa, per transmissió familiar), la que té el català com a llengua d'identificació (amb quina s'identifiquen) i la que té com a llengua d'ús habitual:

	CATALÀ	CASTELLÀ
Llengua inicial	31%	55,1%
Llengua d'identificació	36,4%	50,7%
Llengua habitual	36,3%	50,7%

I per àmbits territorials, només analitzant la llengua d'ús habitual, si comparem comarques gironines amb l'àrea metropolitana, tenim:

	CATALÀ	CASTELLÀ	TOTES DUES
Comarques gironines	51,5%	30,8%	5,8%
Àrea metropolitana	27,8%	60%	7,2%

I encara una altra dada a tenir en compte en la llengua d'ús habitual però en l'àmbit laboral: un 45,5% usa el català, un 42,4% usa el castellà i un 8,2% usa indistintament totes dues llengües.

2

Per tant, tot i que en el món laboral sembla que l'ús de les dues llengües està repartit a parts iguals, la mitjana d'ús social del català és molt més baixa, encara que el coneixement d'aquesta llengua sigui de més d'un 80%.

3- OLOT: DIVERSITAT LINGÜÍSTICA

A Olot hi ha 60 nacionalitats i 54 llengües (segons un estudi recent que el Servei de Català ha fet el 2014, seguint dades del Padró). Algunes d'aquestes llengües estan representades per poques persones (com el quítxua o el wu), però d'altres llengües tenen una gran quantitat de parlants (com el panjabi o l'àrab).

El català és la llengua més parlada a tots els barris de la ciutat, seguida pel castellà, que ha vist augmentat el nombre de parlants per la immigració provinent d'Amèrica Central i del Sud. Si a això hi sumem el canvi idiomàtic que la majoria de catalanoparlants fa en adreçar-se a persones estrangeres (moltes de les quals ja entenen el català i moltes altres també el parlen), podem concloure que l'ús del castellà, al carrer, ha augmentat a Olot en els darrers anys.

Aquestes són, per seccions, les terceres llengües més parlades a Olot, després del català i del castellà:

- Àrab
- Panjabi (i és la segona llengua, per davant del castellà en nombre de parlants, en una secció de la ciutat)
- Soninké o sarahule (Àfrica occidental)
- Romanès
- Xinès

Us remetem a l'Annex 2 en què es desglossen les seccions i els barris.

4- LLENGUA I EMPRESA

4.1 El multilingüisme i la gestió lingüística: factors de negoci

La Comissió Europea va tirar endavant, ja fa temps (2006) l'informe ELAN (*Effects on the European economy of shortages of foreign language skills in enterprise*) amb 200 empreses (pimes) enquestades a les quals es va demanar l'opinió sobre el multilingüisme en les organitzacions.

- El 37% d'aquestes empreses van explicitar pèrdues d'entre 8 i 13 milions d'euros per no saber idiomes i no haver tingut en compte una gestió lingüística en el seu pla empresarial.
- El 54% va admetre pèrdues d'entre 16 i 23 milions, pels mateixos motius d'abans.
- El 10% va reconèixer pèrdues de contractes per valor d'un milió d'euros.

Aquest va ser el primer estudi que va relacionar el coneixement de llengües i la planificació lingüística com un factor econòmic a tenir en compte.

L'any 2011, la Direcció General de Política Lingüística va publicar *Multilingüisme a les empreses catalanes*, en què queda clar el progressiu augment de l'ús de diverses llengües a les empreses catalanes. L'anglès i el francès són les llengües més usades en els mercats estrangers, seguits per l'espanyol:

Anglès: 69% / Francès: 55,3% / Espanyol: 40,8%
--

3

Segons l'Agència per a la competitivitat a l'empresa (ACCIÓ), el 2012 les empreses catalanes van assolir el rècord absolut d'exportacions. El nombre d'empreses catalanes exportadores va créixer un 6,3%, i s'observa una tendència a obrir nous mercats:

- En un 62,4% a la Unió Europea
- En un 10,8% en altres territoris d'Europa (sobretot Rússia i àrea d'influència)
- En un 9,9% a Amèrica (Amèrica Central i del Sud en un 6,7% i Amèrica del Nord en un 3,2%)
- En un 8,6% Àsia (sobretot Xina)

[Informe clima exportador, 4t trimestre 2014]

Per tant, la gestió del multilingüisme a l'empresa esdevé un factor crucial per a totes les empreses de Catalunya, i són quatre els factors que relacionen la gestió lingüística amb uns bons resultats d'exportació:

1. Planificar una estratègia lingüística i incloure-la dins el pla d'acció empresarial.
2. Utilitzar traductors i intèrprets professionals.
3. Disposar de parlants nadius.
4. Contractar personal lingüísticament competent.

Això fa que no només calgui formar el personal de l'empresa, sinó que sigui necessària una gestió planificada de totes les llengües, per ordre de prioritats, segons la funció concreta que hagin de desenvolupar a dins de cada organització o empresa. I, sobretot, cal considerar la diversitat lingüística de cada zona a l'hora de contractar personal (parlants nadius xinesos i russos, per exemple, poden ser la clau de volta en l'obertura de nous mercats, no només pel coneixement de la llengua, sinó pel coneixement del país d'origen quant a cultura, organització d'aquell territori, etc.).

Molts dels elements que es tenen en compte a l'hora d'obrir nous mercats (com arribar a la població fent servir la seva llengua, atendre el client en la seva llengua per fidelitzar-lo, etc.) són aplicats per moltes empreses catalanes en referència a l'ús del català. La coexistència de més d'una llengua en un mateix territori no pot passar desapercebuda per les empreses un cop han entrat en la dinàmica d'utilitzar diverses llengües en funció dels mercats. És per això que l'àmbit empresarial comença a percebre el valor afegit de treballar en català, perquè es fa conscient que pot esdevenir un factor de competitivitat i de millora de negoci.

Ja són moltes les empreses que tenen un web multilingüe, que pot ser consultat en català i també en altres llengües. Mirant els webs d'empreses catalanes, tenim que les llengües més usades són:

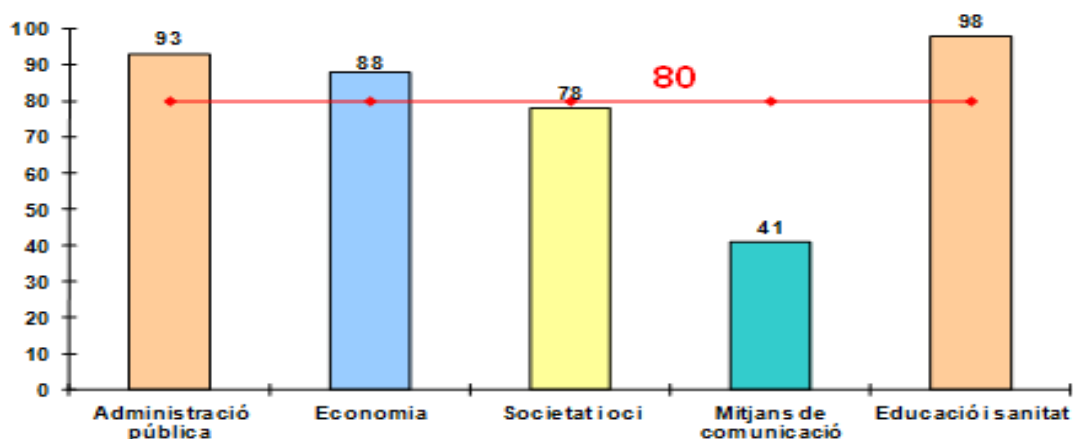
- El castellà, en un 85,3%
- El català, en un 63,75%
- L'anglès, en un 42,4%

Segons el Baròmetre d'ús del català a Internet (WICCAC), hi ha 11 sectors econòmics en què el percentatge d'ús del català és del 30% o menys. Consulteu el desglossat a l'ANNEX 3.

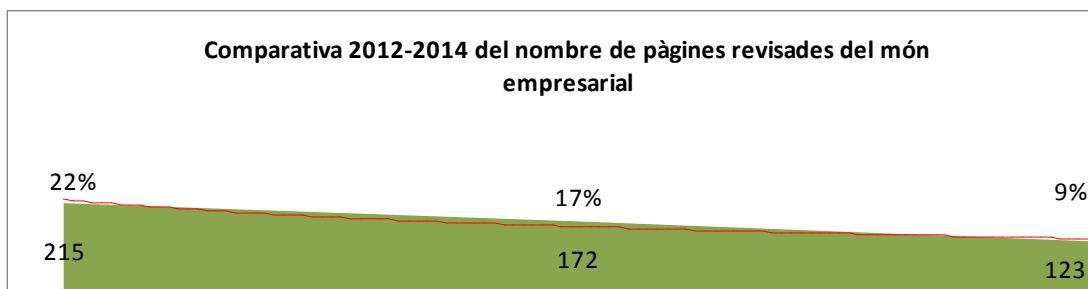
4.2 Dades de l'estudi OFERCAT a Olot

Olot presenta un ús alt del català en el món del comerç. Segons dades de l'estudi OFERCAT que el Servei de Català d'Olot-la Garrotxa va fer el 2010, la ciutat presenta una mitjana del 80% de català en la retolació, les comunicacions escrites i l'ús com a llengua d'atenció en sectors diversos. Tots els índexs són alts, però baixa una mica el percentatge en lleure i en mitjans de comunicació ja que l'oferta en castellà és molt més alta en aquests sectors.

L'ús del català en el món de l'empresa, en canvi, és més baix, i també observem que el servei d'assessorament lingüístic del Servei de Català és poc usat i que encara és relatiu el valor que moltes empreses donen al fet de treballar en un català correcte com a element de qualitat i marca del territori.

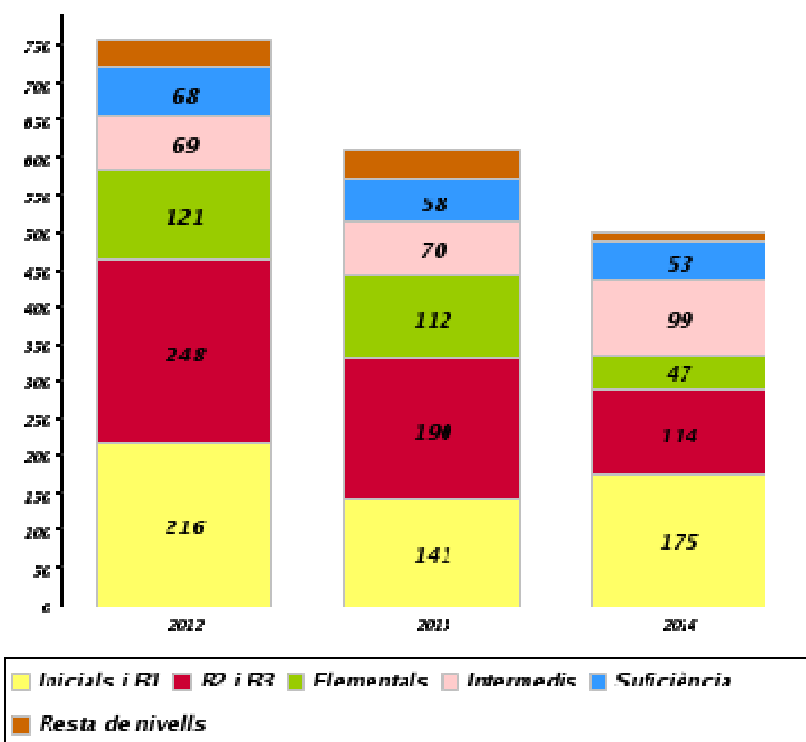
Així, cada any es revisen entre 800-900 pàgines, de les quals un percentatge molt petit prové del món empresarial, tal com podem veure en el gràfic següent:

5- ENSENYAMENT DEL CATALÀ

Després dels anys de més auge migratori, el nombre de persones que estudia al Servei de Català ha anat disminuint fins a situar-se als nivells previs de l'inici de la immigració (anys 2001-2003).

Gràfica comparativa 2012-14

Quan calculem el nombre de persones inscrites a cursos en un any natural, cal tenir present que l'any abasta dos períodes de dos cursos acadèmics diferents. Així, les 488 inscripcions fetes el 2014 pertanyen al curs acadèmic 13-14 (quadrimestre de febrer a maig, més els cursos intensius de juliol) i al curs 14-15 (primer quadrimestre del curs, de setembre a gener).

D'aquestes persones inscrites, el 70% són dones, i la majoria de l'alumnat són persones que viuen a Olot (424, un 72%), mentre que un 13% (64 persones) viu a la resta de la Garrotxa.

5.1 Procedència de l'alumnat. Temps entre l'arribada i la inscripció a cursos

La majoria de persones que s'apunten als cursos bàsics o elementals (nivells més orals d'aprenentatge de la llengua) ho fan entre un i cinc anys d'haver arribat a Catalunya (un 66%), mentre que com més anys passen, menys persones s'acaben decidint a aprendre el català: un 24% fa entre 6 i 10 anys que han arribat i un 10% s'apunta després d'11 anys o més de viure aquí.

La procedència de l'alumnat és diversa: les persones nascudes a Catalunya són, òbviament, als cursos intermedis, de suficiència i superior; mentre que el gruix gros de persones estrangeres és al nivell inicial, bàsic i elemental.

PROCEDÈNCIA ALUMNAT DE TOTS ELS NIVELLS	Curs 2013-2014
Catalunya	27%
Resta de l'Estat espanyol	7%
Unió Europea	8%
Europa Extracomunitària	5%
Nord d'Àfrica	4%
Resta d'Àfrica	2%
EUA i Canadà	1,4%
Amèrica Central i del Sud	24,6%
Àsia	21%

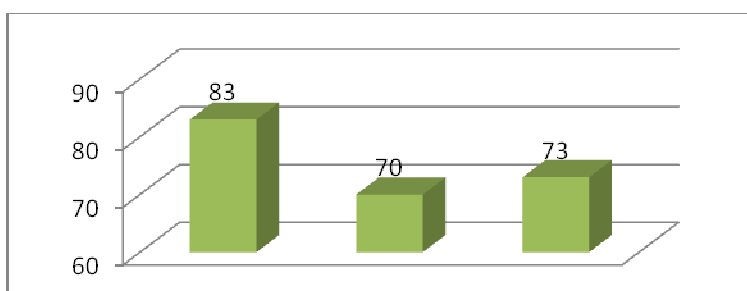
El 65% de les persones que s'inscriuen a un curs de català l'assoleixen, enfront d'un 20% que no ho fan. L'índex de fidelització de l'alumnat és molt més alt que abans (moltes persones no tenen feina i aprofiten per formar-se), la qual cosa fa que un només 11% abandonin el curs (i un 4% no arriben ni a començar-lo). La mobilitat de les persones ha augmentat i els canvis de residència –i també de feina, perquè són feines més temporals– són els motius principals que obliguen a deixar la formació.

5.2 El Voluntariat per la llengua (VxL)

El VxL va començar el 2003 a Catalunya com un projecte lingüístic i social que posa en contacte persones que tenen el català com a llengua habitual amb d'altres d'arreu del món que viuen a Catalunya i estan aprenent el català. L'objectiu és doble: per una banda, oferir als aprenents una opció més de parlar català i, per l'altra, conscienciar el catalanoparlant que no cal canviar de llengua per adreçar-se a persones estrangeres.

A la Olot, el VxL es va iniciar de forma pilot amb 5 parelles i, en anys de màxima aflluència migratòria, es van arribar a fer més de 100 parelles lingüístiques. Actualment, en funcionen una cinquantena a la ciutat d'Olot i una trentena més en d'altres municipis de la Garrotxa (Besalú, Sant Joan les Fonts, Sant Feliu de Pallerols i les Planes d'Hostoles).

Comparativa del nombre de parelles dels anys 2012-13-14:

En dotze anys d'existència, a la Garrotxa han passat pel projecte del Voluntariat per la llengua 1.290 parelles.

Dins el món de l'empresa, l'Hospital Sant Jaume (actual Hospital d'Olot i Comarcal de la Garrotxa) ha posat en funcionament, del 2011-14, un voluntariat corporatiu de caràcter lingüístic. Aquesta experiència li va valer el Premi Pompeu Fabra 2012, categoria voluntariat, que atorga la Generalitat de Catalunya.

6. Annexos

ANNEX 1

Municipi	% que sap escriure el català	% que no l'entén
Argelaguer (416 habitants)	75%	-
Besalú (234)	66%	-
Beuda (155)	79%	-
Castellfollit (981)	58%	-
Maià (420)	61%	-
Mieres (322)	77%	-
Montagut i Oix (939)	68%	-
Olot (32.354)	61%	5%
Les Planes (1.620)	64%	-
Les Preses (1.708)	80%	-
Riudaura (433)	78%	-
Sales de Llierca (140)	79%	-
Sant Aniol de Finestres (329)	60%	-
Sant Feliu de Pallerols (1.314)	69%	-
Sant Ferriol (220)	63%	-
Sant Jaume de Llierca (753)	66%	-
Sant Joan les Fonts (1.856)	67%	-
Santa Pau (1.536)	74%	-
Tortellà (768)	75%	-
Vall d'en Bas (2.836)	74%	-
Vall de Bianya (1.296)	69%	-

[Dades IDESCAT i elaboració pròpia]

ANNEX 2

Dades de l'Àrea d'Informació al Territori.

- **Àrab:** tercera llengua a 9 seccions de la ciutat.
 - D5-S2: Mas Baix-les Planotes
 - D5-S3: Montolivet
 - D3-S2: Les Fonts-Benavent
 - S2-S2: Pequín (plaça Amèrica)
 - D1-S1: Olot centre (plaça Major)
 - D1-S3: Desemparats
 - D1-S6: Estires-Sant Francesc
 - D1-S5: Olot centre (plaça Vayreda)
 - D1-S7: Sant Joan- L'Eixample
- **Panjabi:** tercera llengua a 4 seccions de la ciutat
 - D5-S4: Pla de Dalt-les Planotes
 - D4-S2: Sant Miquel-la Canya-Morrot
 - D3-S1: Les Fonts-Triai
 - S2-S1: Bonavista

En una cinquena secció, la D4-S1 (les Tries-les Mates), el panjabi és segona llengua, per davant del castellà.

- **Soninké:** tercera llengua a 3 seccions de la ciutat
D2-S4: Sant Roc (Puig Roig)
D2-S3: Pequín (Estació)
D2-S5: Sant Roc (Antoni Gaudí)
- **Romanès:** tercera llengua a 2 seccions de la ciutat
D1-S4: Eixample Malagrida
D1-S2: Olot centre (Firal)
- **Xinès:** en una secció de la ciutat
D3-S3: Sant Cristòfor-mas Bernat-Batet

ANNEX 3

Sectors econòmics on la presència del català a Internet és del 30% o inferior, segons dades de WICCAC (wiccac.cat). Per ordre decreixent:

1. Assegurances i mútues
2. Moda, roba i perruqueria
3. Missatgeria, transports i seguretat
4. Empreses de treball temporal
5. Telecomunicacions, telefonia i tecnologia
6. Administració de l'Estat i de la Unió Europea
7. Empreses multinacionals
8. Laboratoris, farmàcia i química
9. Electrodomèstics i fotografia
10. Neteja, perfumeria, cosmètica i drogueria
11. Automòbil i motocicletes

WEBS I DOCUMENTS CONSULTATS

- Idescat: www.idescat.cat
- Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013:
http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/dades_i_estudis/dades_estadistiques/estadistica_poblacio/
- Informe ELAN:
http://www.uoc.edu/portal/ca/catedra_multilinguisme/resources/documents/Revista_ELAN.CAT.pdf
- Estudi *El multilingüisme a les empreses catalanes*:
http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/exposicions/arxius/el_catala_llengua_digital_a_l_empresa_-_reptes_i_oportunitats.pdf
- Baròmetre de l'ús del català a Internet: wiccac.cat
- Marta Rovira, "El multilingüisme, un valor emergent". *Noves SL: Revista de Sociolingüística*, 2007. Secretaria de Política Lingüística

- Isidor Marí, “Primers resultats de l'estudi ELAN.cat: el català en el multilingüisme de les empreses catalanes”, dins *Llengua i Ús. Revista tècnica de Política Lingüística*. Consultable a: <http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/225989/307562>
- Generalitat de Catalunya, Agència per a la competitivitat a l'empresa (Acció): *Infografia de les exportacions catalanes el 201*. Consultable a: http://coneixement.accio.gencat.cat/eines/-/custom_publisher/6UgO/28471798/Infografia-de-les-exportacions-catalanes-del-2012
- Generalitat de Catalunya, Observatori d'Empresa i Ocupació. Clima exportador. “Informe de clima exportador. 4t trimestre de 2014. Consultable a: http://observatoriempresaiocupacio.gencat.cat/ca/obs_ambits_tematics/obs_industria/obs_clima_exportador/